

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

M. Fabii Quintiliani Institutionum Oratoriarum Libri Duodecim

Summa diligentia ad fidem vetustissimorum codicum recogniti ac restituti

Quintilianus, Marcus Fabius

Lugd. Batav. ; Roterodami, 1665

Cap. VII. Quae in suscipiendis cauſis oratori observanda sint.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12945

agant. ¹ Cæterum illum quem juvenem, tenerisque adhuc viribus nitentem in forum deduximus, & incipere à quam maxime facili ac favorabili causa velim, ut catuli ferarum molliore præda saginantur: & non utique ab hoc initio continuare operam, & ingenio adhuc alendo callum inducere, sed jam scientem quid sit pugna, & in quam rem studendum sit, refici atque renovari. Sic & tyrocinii metum, dum facilius est audere, transferit, nec audendi facilitatem usque ad contemptum operis adduxerit. ² Usus est & hac ratione M. Tullius: & cum jam clarum meruisset inter patronos, qui tum erant, nomen, in Asiam navigavit, seque & aliis sine dubio eloquentiæ ac sapientiæ magistris, sed præcipue tamen *Apollonio Moloni*, quem Romæ quoque audierat, Rhodi rursus formandum ac velut recoquendum dedit. Tum dignum operæ pretium venit, cum inter se congruunt præcepta & experimenta.

¹ *Cæterum illum quem.*] Non præfixit certum tempus causarum agenda- rum, nec tamen à quibus sit incipien- dum causis docet. addit, si orator ju- venis tyrocinium inceperit, non debere illum operam continuare, sed sapenu- mero intermissis causis eum ad discipli- nas redire oportet. *Idem.*

² *Usus est & hac ratione M. Tullius.*] Id fecit, quoniam in oratione pro Ro- scio videbatur offendisse Syllam dicta- torem. igitur relicta Roma navigavit in Asiam, ubi dedit operam *Menippo Cenoeli & Dionysio* rhetoribus. Jam A- thenis dedit operam *Antiocho Academi- co*, Rhodi *Apollonio Moloni*. *Idem.*

C A P. VII.

Quæ in suscipiendis causis oratori observanda sint.

CUM satis in omne certamen virium fecerit, prima ei⁷ cura in suscipiendis causis erit: in quibus defendere quidem reos profecto quam facere vir bonus mallet: non ta- men ita nomen ipsum accusatoris horrebit, ut nullo neque publico neque privato duci possit officio, ut aliquem ad red- dendam

¹ *It. lib. 2. Officior. ait satius esse defendere quam accusare, ita tamen ut propter justas rationes ad accusatio- nem descendere debeamus: nec tamen* est committendum ut accusationum frequentia accusatoris nomen merea- mur. quod accidit Marco Bruto, ut te- statur in Officiis. *Turneb.*

Kkk

x Itaque

dendam rationem vitæ vocet. Nam & *leges ipsæ nihil valeant, nisi aëtoris idonea voce munitæ*: & si pœnas scelerum expetere fas non est, prope est ut scelera ipsa permiffa sint: & licentiam malis dari, certe contra bonos est. Quare neque sociorum querelas, nec amici vel propinqui necem, nec erupturas in rempublicam conspirationes inultas patietur orator: non pœnæ nocentium cupidus, sed emendandi vitia, corrigendique mores. Nam qui ratione traduci ad meliora non possunt, solo metu continentur. ¹ Itaque ut accusatoriam vitam vivere ² & ad deferendos reos præmio duci, proximum latrocinio est: ita pestem intestinam propulsare, cum propugnatoribus patriæ comparandum. Ideoque principes in republica viri non detrectaverunt hanc officii partem: creditique sunt etiam clari juvenes obsidem reipublicæ dare malorum civium accusationem, quia nec odisse improbos, nec simulates provocare, nisi ex fiducia bonæ mentis videbantur. Idque cum ab Hortensio, Lucullis, Sulpitio, Cicerone, Cæfare, pluribus aliis, tum ab utroque Catone factum est: quorum alter appellatus est *sapiens*, alter nisi creditur fuisse, vix scio cui reliquerit hujus nominis locum. ³ Nanque defendet omnis orator, idemque portum illum eloquentiæ suæ salutarem, non etiam piratis patefaciet, duceturque in advocationem maxime causa. Quoniam tamen omnes qui non improbe litigabunt, quorum certe bona pars est, sustinere non potest unus, ⁴ aliquid & commendantium personis dabit, & ipsorum qui iudicio decernent,

¹ *Itaque ut accus.*] Id ait contra eos qui faciebant *quadruplaturas* in foro Romano: ideo *quadruplatores* vocabantur. illi autem erant *delatores*, qui consequebantur ex damnatione alicujus quartam partem bonorum. *Idem.*

² *Et ad defendendos reos.*] Lex Cincia vetabat, ne patronus ob alicujus defensionem pecuniam vel præmium aliquod caperet. *Idem.*

³ *Nanque defendet.*] Quamquam opti-

mum est *defendere*, ad idque propensissimi esse debemus, non tamen prædones atque piratas tuebimur. in primis enim *consideranda* est causæ æquitas. In alio codice legitur, *neque*, ac sensus tum etiam optimus est. *Idem.*

⁴ *Aliquid & commend.*] Orator in suscipiendis causis moveri debet *commendantium personis*, & *decernentium iudicio*, ut causas eas potius suscipiat quam alias. *Idem.*

cernent, ut optimi cujusque voluntate moveatur, nanque hos & amicissimos vir bonus habebit. ¹ Summovendum vero est utrunque ambitus genus, vel potentibus contra humiles venditandi operam suam: vel illud etiam jactantius, minores utique contra dignitatem attollendi. Non enim fortuna causas vel justas vel improbas facit. Neque vero pudor obstat, quo minus susceptam, cum melior videretur, litem, cognita inter dicendum iniquitate dimittat, cum prius litigatori dixerit verum. Nam & in hoc maximum, si æqui judices sumus, beneficium est, ut non fallamus vana spe litigantem. Neque est dignus opera patroni, qui non utitur consilio. Et certe non convenit ei quem oratorem esse volumus, injusta tueri scientem. ² Nam si ex illis quas supra diximus causis falsum tuebitur, erit tamen honestum quod ipse faciet. ³ Gratisne ei semper agendum sit, tractari potest. Quod ex prima statim fronte dijudicare, imprudentium est. Nam quis ignorat, quin id longe sit honestissimum, ac liberalibus disciplinis, & illo quem exigimus animo dignissimum, non vendere operam, nec elevare tanti beneficii auctoritatem? cum pleraque hoc ipso possint videri vilia, quod pretium habent. Cæcis hoc, ut ajunt, satis clarum est: nec quisquam qui sufficientia sibi (modica autem hæc sunt) possidebit, hunc quæstum sine crimine sordium fecerit. At si res familiaris amplius aliquid ad usus necessarios exiget, secundum omnes sapientium leges patietur sibi gratiam referri: ⁴ cum & *Socrati collatum sit*
ad

¹ *Summovendum vero est.*] Quidam absque judicio semper *potentes* defendunt, non habita ratione causæ: alii semper *humiles* tuentur adversus potentes, sine respectu causæ. utriusque sunt in vitio. *Idem.*

² *Nam si ex illis.*] Supra *Fab.* dixit, ab oratore posse defendi ea quæ injusta videntur, dummodo subsit honesta causa. at si sciens rem iniquam defenderet absque prætextu honestæ causæ, id turpissimum videretur. Recurre ad finem

primi capitis. *Idem.*

³ *Gratisne ei semper.*] Idcirco id quærit *Fabius*, quia (quemadmodum est apud *Tacitum*) ante *Fabii* ætatem magna contentione advocatorum sublata fuit lex *Cincia*. *Idem.*

⁴ *Cum & Socrati.*] Horum exemplo significat non esse interponendam pecuniæ stipulationem atque pactionem in causarum actione. nam hoc nomine *Socrates* apud *Xenophontem* in commentariis reprehendit *sophistas*, quia
Kkk 2 merce-

ad victum: & Zeno, Cleanthes, Chryſippus mercedes à diſcipulis acceptaverint. Neque enim video quæ juſtior acquirendi ratio, quam ex honeſtiſſimo labore, & ab iis de quibus optime meruerint, quique ſi nihil invicem præſtent, indigni fuerint deſenſione. Quod quidem non juſtum modo, ſed neceſſarium etiam eſt, cum hæc ipſa opera, tempusque omne alienis negotiis datum, facultatem aliter acquirendi recidant. ¹ Sed tum quoque tenendus eſt modus: ac plurimum refert, & à quo accipiat, & quantum, & quouſque. ² Pacifcendi quidem ille piraticus mos, & imponentium periculis pretia, procul abominanda negotiatio, etiam à mediocriter improbis aberit: cum præſertim bonos homines bonasque cauſas tuenti non ſit metuendus ingratus, qui ſi futurus, malo tamen ille peccet. Nihil ergo acquirere volet orator ultra quam ſatis erit: ac ne pauper quidem tanquam mercedem accipiet, ſed mutua benevolentia utetur, cum ſciat ſe tanto plus præſtitiffe: quia *nec venire hoc beneficium oportet, nec perire*. Denique ut gratus ſit, ad eum magis pertinet, qui debet.

mercedem exigebant. ſi quid tamen conferatur quo egeat, acceptare debet orator. *Idem.*

¹ *Sed tunc quoque.*] Similis eſt locus apud jurisconſultos in titulo de proconſulis officio. jubet enim Ulpianus, ut proconſul nec omnia accipiat, nec paſſim,

nec ab omnibus. *Idem.*

² *Pacifcendi quidem.*] Vetat ne fiant cauſationes & dimundinationes cauſarum, interpoſita pecuniæ pacto, ſi cujus cauſam ſuſceperis agendam. nam alioqui graviffimum erat olim opprobrium, habere linguam vanalem. *Idem.*

C A P. VIII.

Quæ in diſcendis cauſis oratori obſervanda ſint.

8 *P*roxima diſcenda cauſæ ratio, quod eſt orationis fundamentum. Neque enim quiſquam tam ingenio tenui reperitur, qui cum omnia quæ ſunt in cauſa, diligenter cognoverit,

Antea præceptum eſt à Fabio, & à Cic. traditum lib. 2. de Oratore, ab oratore cauſam familiariter cognosci debere, ut & adjumentis ſui poſſit optimis, & contradictionibus recurrere, diſcit autem orator cauſam, quum à litigatore accipit ejus explicationem. *Turneb.*

1 *Liſium*